

*Faragó T., 2003: A Föld Charta - Bevezetés.
REC Magyar Iroda, Szentendre, 3-6. o.*

A FÖLD CHARTA

Értékek és alapelvek a fenntartható jövőért

Bevezetés

Hosszú évtizedek óta a Föld és a földi erőforrásoktól függő emberiség sorsáért aggódók vágya volt egy olyan egyetemes nyilatkozat kidolgozása és széleskörű elfogadtatása, amely megfogalmazza az emberiség előtt álló legáltalánosabb célkitűzéseket, valamint rögzíti az ezek eléréséhez szükséges és a legfontosabb emberi és természeti értékekre vonatkozó alapelveket.

Már az 1972. évi stockholmi ENSZ-konferencia fontos eredménye volt a tágran értelmezett környezetvédelmi alapelveket tartalmazó dokumentum elfogadása. A társadalmi-gazdasági fejlődés és a környezet kölcsönhatásai a rákövetkező két évtizedben még nyilvánvalóbbá váltak. A Brundtland-jelentés nyomán, illetve az 1992. évi riói *Környezet és fejlődés konferenciára* való felkészülés során komoly igény mutatkozott mind a kormányzati delegációk, mind a társadalmi csoportok részéről a sokasodó és mind globálisabbá váló problémák megoldására a politikai elkötelezettséget megerősítő és a

legfontosabb alapelveket tartalmazó dokumentum elkészítésére.

Ez a „Föld Charta” azonban végül egy különös sorsú dokumentum lett. Annak kidolgozását a riói konferenciát előkészítő ENSZ-testület 1991 augusztusában kezdte meg és a tárgyaló delegációk eleve abban állapodtak meg, hogy e nyilatkozat nem fog jogilag kötelező érvényű rendelkezéseket tartalmazni. A hosszas előkészületek és kompromisszumos javaslatok ellenére azonban e dokumentum végső tervezetéről nem sikerült megállapodásra jutni. Pedig az eredeti elképzelések szerint a Környezet és fejlődés konferencia legfontosabb politikai dokumentuma az állam- és kormányfők jelenlétében ünnepélyes keretek között aláírandó „*Nyilatkozat a Földről*” lett volna. Végül csak az eredetileg annak részét képező alapelveket fogadta el hivatalosan a riói konferencia magas szintű szakasza, azaz a Föld Csúcs.

A kialakult érdekellentéteket jól érzékeltetheti, hogy a konferencián már nem nyitották meg a vitát a 27 alapelvet tartalmazó, addig előkészített és több nem véglegesen tisztázott részt tartalmazó tervezetről sem, hiszen kétséges volt az egyetértés elérése. Korábban egyebek mellett komoly vita folyt a „közös, de megkülönböztetett felelősség” elvéről. A Charta ügyében azonban végképp nem született megegyezés.

Figyelemreméltó, hogy a hivatalos ENSZ-rendezvényvel párhuzamosan folyó Globális Fórumon, azaz a civil szervezetek nagyszabású találkozóján elfogadtak egy „*Földi Fogadalom*” elnevezésű dokumentumot és azt bármely résztvevő aláírásával láthatta el. E fogadalom részben az akkori „civil válasznak” tekinthető arra, hogy a kormánydelegációk

nem jutottak közös nevezőre a Charta kérdésében. (Álljon itt a fogadalom szövege:

„Felismerve, hogy az embereknek a természetre és egymásra ható tevékenységei egyre több, a szükségletek, a túlélés, valamint a fejlődés biztosításához szükséges – a környezetet és az erőforrásokat érintő – kár forrásai, ezért Én fogadom, hogy legjobb képességeim szerint segítek abban, hogy a Föld egy biztonságos és vendégszerető otthon legyen a jelenlegi és a jövőbeli nemzedékek számára.”)

A riói konferenciát követően a Föld Tanács karolta fel az ügyet. E nemzetközi nem-kormányzati szervezet élén a stockholmi és riói ENSZ-konferencia főtitkára, a kanadai M. Strong állt, aki meggyőződéses híve volt a Charta ügyének. A dokumentum kikerült a kormányközi egyeztetések folyamatából, ugyanakkor mind többen és a legkülönbözőbb érdekcsoportokból és szervezetekből csatlakoztak a Charta ügyét, szövegtervezetét gondozó nemzetközi mozgalomhoz.

Amikor döntés született a nagyszabású „Rió+10” eseményről, azaz a johannesburgi világtalálkozó megtartásáról, akkor e közösség azt a célt tűzte ki, hogy véglegesítik a Charta szövegét, a széles társadalmi és szervezeti háttérrel elfogadják azt, illetve közreadják és megismertetik lényegét a *Fenntartható fejlődési világtalálkozón*.

Az eltelt tíz év alatt a Charta tartalmilag alaposan átalakult és a részét képező elvek is már lényegesen eltérnek az 1992. évi riói *Környezet és fejlődés nyilatkozatban* foglaltaktól, illetve sokkal részletesebbek azoknál. Az eltérést jól mutatja mindjárt a két dokumentum első elvének egybevetése: míg a riói

első alapelv az emberközpontúságot hangsúlyozza, addig a Charta első alapelve minden élőlény értékéről szól.

A Föld Charta tehát egy széles körű társadalmi mozgalom nemes hitvallását tükrözi az emberiség és a földi környezet kapcsolatáról, e kapcsolat jövőjéről. A Charta fontos dokumentum és az abban foglaltak megértése és követése is hatékonyan hozzájárulhat ahhoz, hogy világunk jobb, igazságosabb, veszélyektől, káros hatásoktól mentesebb, a szó helyes értelmében fenntarthatóbb legyen.

dr. Faragó Tibor
a riói és a johannesburgi világtalálkozón
részt vett magyar delegáció tagja

A teljes kiadvány, benne a Föld Charta magyar változata:
<http://www.earthcharterinaction.org/invent/images/uploads/Hungarian%20brochure%20PDF.pdf>